

Thermometer SOA en HIV

STAND VAN ZAKEN, MAART 2009

➤ INHOUD

Het doel van de thermometer is een snelle eerste berichtgeving over de stand van zaken over soa en hiv in Nederland in het afgelopen jaar. De thermometer bevat voorlopige resultaten omdat sommige van de gegevens van 2008 nog in bewerking zijn.

➤ BRONNEN

Soa-centra

Sinds 2006 zijn er 8 soa-regio's in Nederland, elk gecoördineerd door een GGD. De registratie van soa-consulten gebeurt via de internetapplicatie SOAP. Sinds 2004 registreren alle GGD-en hun soa-consulten al in SOAP, waardoor trends vanaf 2004 op landelijk niveau gerapporteerd worden.

In 2008 zijn 88.435 nieuwe consulten geregistreerd, een toename van 13% ten opzichte van 2007 (figuur 1). De stijging in consulten was het grootst bij de groep MSM (+25%, n=13.764). Bij vrouwen steeg het aantal consulten met 12%, bij heteroseksuele mannen met 11%. Vergelijkbaar met eerdere jaren was 41% van de bezoekers jonger dan 25 jaar (35.790) en had 81% (71.418) een Nederlandse herkomst. Ruim 98% van alle bezoekers werd getest op gonorrhoe, chlamydia en syfilis en 90% van de bezoekers op hiv.

GRAS

In juni 2006 is de nieuwe surveillance GRAS (Gonokokken Resistentie tegen Antibiotica Surveillance) van start gegaan. Hiervoor wordt elke patiënt met een positieve gonorrhoe diagnose gestandaardiseerd getest op gevoeligheid voor 4 antibiotica. Deze gegevens zijn vervolgens gekoppeld aan de epidemiologische gegevens verzameld in SOAP.

Aangifte hepatitis B en C

Sinds 1976 is acute hepatitis B een meldingsplichtige ziekte, wat betekent dat de infectie door de behandelend arts binnen 24 uur na vaststelling aan de GGD gemeld moet worden, die dit vervolgens meldt in Osiris. Sinds de wijziging van de Infectieziektenwet op 1 april 1999, is chronisch dragerschap ook meldingsplichtig wanneer de infectie voor de eerste keer wordt vastgesteld.

In 1999 werd zowel acute als chronische hepatitis C meldingsplichtig. Sinds oktober 2003 is de meldingsplicht voor chronische hepatitis C vervallen, en geldt alleen nog een meldingsverplichting voor acute hepatitis C.

SHM

De Stichting HIV Monitoring (SHM) registreert op landelijk niveau gegevens over hiv-infecties en AIDS (inclusief follow-up). Deze gegevens zijn afkomstig van personen die geregistreerd zijn bij de 23 hiv-behandelcentra met 25 ziekenhuislocaties.

➤ SEKSUEEL OVERDRAAGBARE AANDOENINGEN

Chlamydia

Chlamydia was de meest voorkomende soa in 2008, zowel bij mannen als vrouwen, gediagnosticeerd bij 9.433 personen (figuur 2). Het absolute aantal gevallen van chlamydia nam toe met 21% in vergelijking met 2007. Het percentage positieve testen voor chlamydia is ten opzichte van 2007 toegenomen bij zowel heteroseksuele mannen (van 9,9% naar 10,6%), vrouwen (van 10,3% naar 10,6%) als bij MSM (van 10,1% naar 11,6%). Met name bij jonge heteroseksuelen (< 25 jaar) was het percentage positieve testen hoog (14,1%). Hoewel het percentage positieve chlamydia testen zich de afgelopen jaren leek te stabiliseren, is er nu weer een toename te zien, met name bij MSM (figuur 3).

LGV

In 2008 werden 100 nieuwe gevallen van LGV gediagnosticeerd (2007: 69, 2006: 43). Alle diagnoses werden gesteld in MSM, waarvan 71% bij reeds bekend hiv-positieve MSM. Het betrof in de meeste gevallen een anorectale infectie, maar er werden ook enkele inguinale LGV-infecties gevonden.

Gonorrhoe

Het aantal opgespoorde gevallen van gonorrhoe steeg met 7% tot 1.964 gevallen in 2008 (figuur 2). Deze stijging kan grotendeels worden toegeschreven aan een stijging bij MSM van 13% tot 1.095. In vergelijking met vorig jaar daalde het percentage positieve testen van gonorrhoe bij MSM echter van 8,9% naar 8%, bij heteroseksuele mannen was een lichte daling van 1,5% naar 1,3% te zien, en bij vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (1,1%). Hoewel het absolute aantal gevonden gonorrhoe infecties is gestegen sinds 2004, is het percentage positieve testen licht afgenomen voor zowel MSM, heteroseksuele mannen en vrouwen (figuur 4).

GRAS

In 2008 is bij 930/1.964 patiënten met gonorrhoe (47%) een gevoeligheidsbepaling gedaan in het kader van het GRAS project. Resultaten laten zien dat de resistentie tegen ciprofloxacine in 2008 verder is toegenomen tot 45% (2007:42%, 2006: 35%). Resistentie tegen tetracycline steeg tot 30% (2007:20%, 2006: 22%) en resistentie tegen penicilline daalde tot 8% in 2008 (2007:11%, 2006: 10%). Resistentie tegen 3e generatie cefalosporines (huidige eerste keus therapie) werd niet gevonden.

Resistentie tegen ciprofloxacine was in 2008, evenals in voorgaande jaren, het hoogst bij MSM (54%); bij heteroseksuele mannen en vrouwen was dit 25%.

Syfilis

Nadat het aantal diagnoses van infectieuze syfilis (lues I, lues II en latens recens) vorig jaar was afgenomen, werd in 2008 weer een stijging waargenomen van 8%

(figuur 2). Bij heteroseksuele mannen daalde het aantal infectieuze syfilis diagnoses met 28% en bij vrouwen met 45%. Bij MSM werd echter een toename van 16% gezien, met 538 gevallen in 2008. Daarentegen nam het percentage positieve syfilis testen bij MSM af van 4,3% in 2007 tot 4,0% in 2008, bij heteroseksuele mannen daalde het van 0,2% tot 0,1% en bij vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (0,1%, figuur 5). De lange termijn trend laat een lichte daling zien in zowel aantallen diagnoses als in percentage positieve testen.

Hepatitis B

In totaal werden in 2008 1.763 meldingen van hepatitis B gedaan. Hiervan betrof 86% een chronische infectie, 12% acuut en bij 2% was de aard van de infectie onbekend. Het aantal gemelde acute hepatitis B infecties in de aangifte is in vergelijking met 2007 iets afgenomen (4%) tot 212 gevallen in 2008. De meest gerapporteerde transmissieroutes zijn besmetting door homoseksueel (32%) en door heteroseksueel contact (30%). Bij 29% was de transmissieroute onbekend. Binnen de soa-centra werd 218 keer de diagnose infectieuze hepatitis B gesteld, waarvan 27% in MSM.

Hepatitis C

In de aangiftecijfers van acute hepatitis C daalde het aantal meldingen ten opzichte van 2007 met 35% tot 30 nieuwe gevallen in 2008. Homo- en biseksueel contact was de meest gerapporteerde transmissieroute (70%).

➤ HIV INFECTIES/AIDS

Soa-centra

Ten opzichte van 2007 is het aantal nieuwe hiv-diagnoses toegenomen met 28% tot 393 gevallen in 2008 (figuur 2). De toename werd met name veroorzaakt door een stijging bij MSM (36%) tot 320 diagnoses, maar ook bij heteroseksuele mannen werd een stijging gezien van 72% tot 43 hiv-diagnoses in 2008. Bij vrouwen daalde het aantal nieuw vastgestelde hiv-infecties met 31% tot 30 gevallen in 2008. Vergeleken met 2007, steeg het percentage positieve testen bij zowel MSM (van 2,8% naar 3,0%) als bij heteroseksuele mannen (van 0,1% tot 0,2%). Bij vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (0,1%) (figuur 6).

Van alle heteroseksuele soa-centra bezoekers was 0,1% al bekend met zijn positieve hiv-status, bij MSM was dit 15%. In 2008 werd bij 36% van de bekend hiv-positieve MSM één (of meer) soa gevonden, in 2007 was dit bij 39%.

SHM

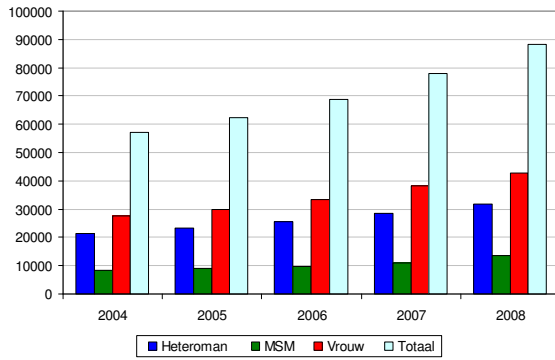
Op 31 december 2008 waren er 15.538 hiv-geïnfecteerde personen geregistreerd door de behandelcentra en de Stichting HIV Monitoring (12.140 mannen en 3.398 vrouwen), waarvan 15.225 met een bekende diagnosedatum. Ruim 14.000 patiënten hiervan zijn in leven.

In 2008 zijn 1.329 nieuwe hiv-patiënten in zorg aangemeld. In 2007 en 2006 waren dit er respectievelijk 1.296 en 1.175. Analyses naar

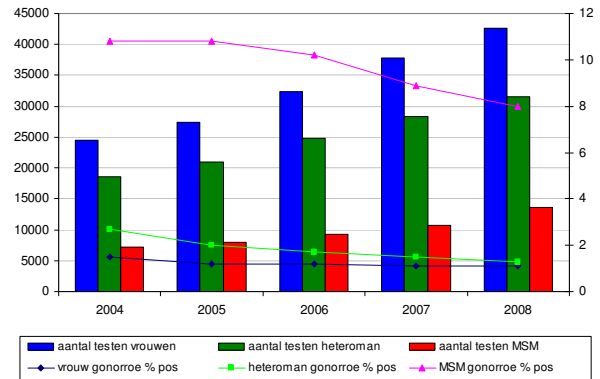
diagnosejaar laten zien dat in 2007 1.098 nieuwe hiv-diagnoses zijn gesteld. In 2008 zijn dit er vooral 851, maar dit aantal zal naar verwachting nog toenemen nadat rapportagevertraging is verwerkt. Het aandeel geregistreerde mannen is de laatste vijf jaar gestegen van 71% (2003) tot 86% (2008). Hoewel de 2008 gegevens nog onvolledig zijn en met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden, is het aandeel van MSM opnieuw toegenomen van 43% in 2003 tot 68% in 2008. Het aandeel van heteroseksuelen is daardoor gedaald van 44% in 2003 naar 26% in 2008. Het totale aantal AIDS diagnoses per jaar schommelt al jaren tussen de 250 en 330. In 2007 zijn er 257 nieuwe AIDS diagnoses gesteld. In 2008 waren dit er tot nog toe 159 (nog onvolledig door rapportagevertraging). Het cumulatieve aantal personen waarbij ooit de diagnose AIDS is gesteld, was per 31 december 2008 7.777 en het cumulatief aantal overledenen was 4.794.

➤ VOORLOPIGE CONCLUSIES

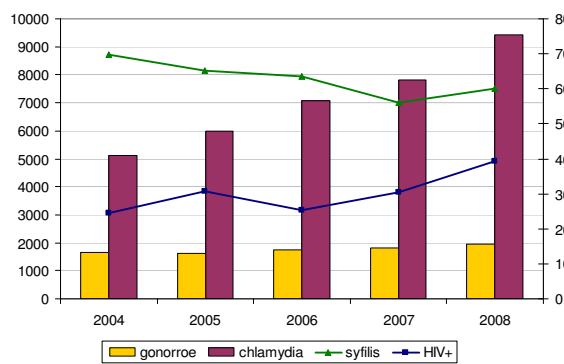
- Het aantal door de soa-centra opgespoorde en behandelde soa onder de hoogrisico groepen is opnieuw toegenomen.
- Het percentage bezoekers gediagnosticeerd met één of meer soa (chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hepatitis B of hiv) blijft zeer hoog: 13%. Bij 22% van de MSM en bij 12% van de heteroseksuele populatie werden één of meer soa gediagnosticeerd, en bij 35% van de bekend hiv-positieve bezoekers werd één of meer soa gevonden.
- Het absolute aantal opgespoorde gevallen van chlamydia, gonorrhoe, syfilis en hiv is opnieuw gestegen. Bij gonorrhoe is een daling in het percentage positieve testen te zien sinds 2004, bij chlamydia blijft het percentage positieve testen hoog in alle risicogroepen (rond de 11%) en lijkt er weer een toename te zijn. Ook is er een toename in aantallen LGV diagnoses bij MSM.
- Het aantal gevallen van infectieuze syfilis is nog steeds aanzienlijk, met name in de groep MSM. Vanaf 2004 is echter wel een licht dalende trend waar te nemen in percentage positieve testen.
- Bij heteroseksuele transmissie blijft chlamydia de meest voorkomende soa, gediagnosticeerd bij 11% van deze groep. Daarnaast werd bij 1% gonorrhoe, bij 0,1% syfilis en bij 0,1% hiv vastgesteld. Het percentage positieve soa-testen was hoger onder heteroseksuelen met een niet-Nederlandse etniciteit dan onder de heteroseksuelen met een Nederlandse etniciteit (14% versus 11%).
- Chlamydia werd bij bijna 12% van de geteste MSM vastgesteld, voor gonorrhoe was dit 8%. Daarnaast werd bij 4% syfilis gediagnosticeerd en bij 3% hiv. Het percentage positieve soa-testen was aanzienlijk hoger onder de hiv-positieve MSM dan onder de totale groep MSM (36% versus 22%).
- Ondanks het actief en laagdrempelig testen onder hoog risicogroepen en gerichte preventie in deze groepen, blijft transmissie hoog.

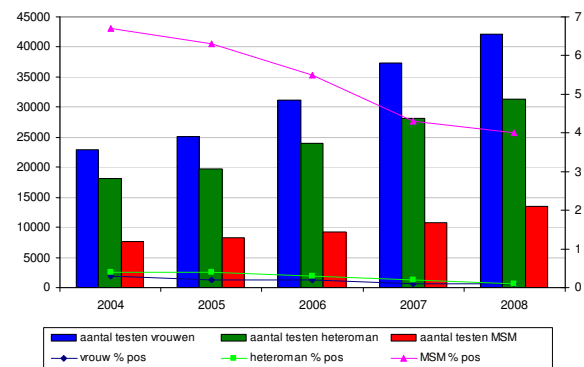
Figuur 1: Aantal consulten, 2004-2008

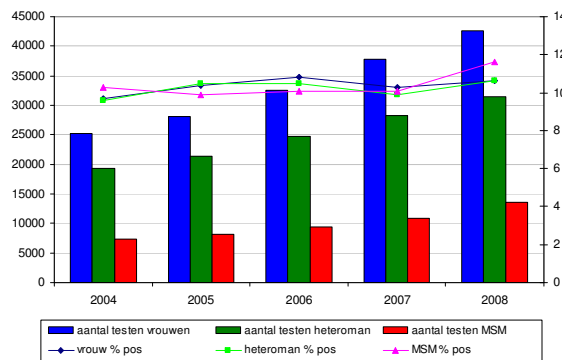
Figuur 4: Gonorrhoe: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2008

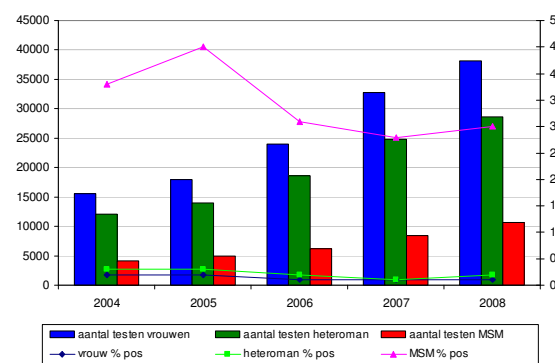
Figuur 2: Aantal soa, 2004-2008

Figuur 5: Syfilis: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2008

Figuur 3: Chlamydia: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2008

Figuur 6: Hiv: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2008